

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ЧЕНЬ КАЙ

УДК 378.016:78 (477+510)

**МЕТОДИКА ВИКОНАВСЬКО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ І КИТАЮ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
ЩОЛОКОВА Ольга Пилипівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, завідувач кафедри
педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ГАВРІЛОВА Людмила Гаврилівна,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет», завідувач кафедри
теорії і практики початкової освіти;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЦЮЛЮПА Наталія Леонідівна,
Рівненський державний гуманітарний
університет, доцент кафедри
музичного мистецтва.

Захист відбудеться 12 червня 2019 року о 16.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 11 травня 2019 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Нова соціокультурна ситуація в різних країнах світу, зокрема в Україні та Китаї, сприяє оновленню змісту музично-педагогічної освіти. Поступово він набуває гуманістичного характеру, надаючи пріоритету загальнолюдським цінностям. В його межах гостро постала проблема значущості професії вчителя музики в контексті просвітницької діяльності, яка виступає одним з можливих шляхів реалізації музично-культурного та особистісно-творчого розвитку учнівської молоді. При цьому значно зростає роль особистісних якостей і переконань майбутнього вчителя музики, оскільки вони разом із набутими знаннями, уміннями й навичками уособлюють гідного представника музичної культури. Підготовка таких фахівців вимагає якісних змін в аспекті формування установки на майбутню діяльність, загострення її соціального аспекту, посилення просвітницького значення професії. В галузі мистецької освіти вона набуває інноваційного характеру, адже високого рівня навчання може досягти лише той педагог, який здатний до всебічного і об'єктивного осмислення музично-педагогічної дійсності, до її самостійної критичної оцінки і творчої реалізації власних ідей. Викладене дає підстави вважати музично-просвітницьку діяльність однією з головних складових професійного та духовного становлення майбутнього вчителя музики і важливою ланкою його фахового зростання, що підсилює актуальність обраної теми дослідження.

Концептуальне значення для нашого дослідження мали роботи в різних напрямках наукового знання: естетико-філософському (Ю. Борєв, О. Буров, Гун Нілі, Ду Веймін, І. Зязюн, М. Каган, В. Кудін, Лі Цзехоу, Г. Меднікова, Л. Столович, Фен Юлань та ін.), культурологічному (Н. Мельникова, В. Чинаєва, О. Шевнюк та ін.); музично-психологічному (Л. Бочкарьов, В. Петрушин, В. Шульпяков та ін.); музично-просвітницькому (Б. Асаф'єв, І. Соллертинський, В. Васіна-Гроссман, Д. Кабалевський, Л. Мазель, А. Соловцев, В. Шацька, С. Шип та ін.), в яких розкривається специфіка музичного мистецтва та особливості музичної мови, а також значення кожного елемента музичної мови для вираження змісту в музиці. Це дозволило обґрунтувати теоретичні аспекти виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх вчителів музики з точки зору їх фахової підготовки і розвитку музичного мислення, тобто як процес оволодіння музичною і вербальною мовою.

З позицій нашого дослідження особливого значення набувають праці теоретико-методологічного спрямування (Н. Гуральник, А. Зайцевої, А. Козир, В. Лабунця, Н. Мозгальнової, Г. Падалки, О. Ребрової, О. Отич, О. Рудницької, В. Федоришина, О. Хижної, О. Щолокової, Д. Юника та ін.), у яких підкреслюється, що на сучасному етапі музично-педагогічної освіти та інструментально-виконавського навчання майбутніх вчителів музики вагомим значенням набуває їх підготовка як кваліфікованих спеціалістів, покликаних здійснювати музично-просвітницьку роботу, поширювати високохудожні

зразки мистецтва, активно впливати на формування музично-естетичного досвіду учнівської молоді.

Протягом останніх десятиліть з'явилися наукові дослідження, в яких проблема музичного просвітництва висвітлювалася в таких аспектах: особливості просвітницької підготовки студентів до концертної діяльності (Т. Жигінас, О. Кузнецова, Є. Куришев та ін.); формування готовності майбутніх вчителів до просвітництва на уроках музики (І. Полякова, Л. Кожевнікова, О. Мельник, О. Халікова та ін.). У дослідженнях цих авторів музичне просвітництво представлено діяльністю, яка сприяє розвитку музичних інтересів, потреб та смаків підростаючих поколінь і в цілому формує музичну культуру суспільства. Здатність до такого виду діяльності передбачає наявність комплексу психолого-педагогічних і спеціальних знань та умінь, а також професійної готовності здійснювати її у мінливих умовах.

Разом з тим, аналіз літератури з проблеми дослідження показав недостатню розробленість проблеми методичного забезпечення виконавсько-просвітницької підготовки студентів у процесі фортепіанного навчання. Її важливість підсилюється суперечностями між: соціальною потребою у педагогах, здатних реалізовувати музично-просвітницьку діяльність у різних ланках загальної освіти і недостатньою розробленістю цих питань у вищих музично-педагогічних навчальних закладах; необхідністю здійснювати вчителем музично-просвітницьку діяльність і низьким рівнем сформованості у студентів готовності оволодівати цією діяльністю.

Вказані протиріччя свідчать про актуальність даної проблеми дослідження, смисл якої ми бачимо в розробці поетапної методики і обґрунтуванні педагогічних умов фахової підготовки студентів музично-педагогічних факультетів до виконавсько-просвітницької діяльності. Теоретична і практична значущість окресленої проблеми, а також недостатній рівень її розробки в педагогіці мистецтва зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Методика виконавсько-просвітницької підготовки майбутніх учителів музики в університетах України і Китаю»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за темою «Вдосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді у різних ланках мистецької освіти». Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 28 січня 2016 р.).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити методику виконавсько-просвітницької підготовки майбутніх вчителів музики в умовах фортепіанного навчання.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – методика формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх вчителів музики в умовах фортепіанного навчання.

Відповідно до мети, об'єкта і предмета дослідження були визначені такі **завдання**:

- в результаті аналізу наукової літератури розкрити наукову сутність ключового поняття «виконавсько-просвітницькі уміння» та перспективність формування цього феномена в умовах фортепіанного навчання;
- визначити компонентну структуру виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх вчителів музики;
- обґрунтувати принципи і педагогічні умови, що сприяють формуванню виконавсько-просвітницьких умінь та перевірити їх дієвість в умовах фахової підготовки студентів;
- розробити теоретичну модель формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх вчителів музики в процесі фортепіанного навчання;
- запропонувати поетапну методику формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх вчителів, експериментально перевірити її ефективність та підтвердити отримані результати методами математичної статистики.

Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети дослідження використовувався комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів** теоретичного, емпіричного і статистичного рівнів.

До *першої групи* відносяться методи компаративного аналізу філософської, психолого-педагогічної та музикознавчої літератури з проблем дослідження; педагогічного досвіду в галузі музичного навчання в Україні і Китаю. За допомогою цих методів було розкрито і конкретизовано зміст та структуру виконавсько-просвітницьких умінь, визначено критерії та показники рівнів сформованості означеного феномена; обґрунтовано організаційно-методичну модель формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів мистецьких факультетів педагогічних університетів двох держав.

Другу групу утворюють методи цілеспрямованого педагогічного спостереження, бесіди, анкетування, інтерв'ювання студентів та викладачів; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний). Ці методи дозволили діагностувати стан і визначити рівні сформованості виконавсько-просвітницьких умінь студентів, експериментально перевірити ефективність запропонованої організаційно-методичної моделі, забезпечити достовірність отриманих результатів дослідної роботи.

До *третьої групи* відносяться методи статистичної обробки експериментальних результатів дослідження, представлених у вигляді таблиць і рисунків з метою наочного відображення ефективності розробленої методики.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: концептуальні положення феноменологічного, синергетичного, особистісно-орієнтованого, аксіологічного і тезаурусного підходів, оскільки саме вони, з

огляду на специфіку виконавсько-просвітницької діяльності, впливають на динаміку її змін (В. Андрущенко, І. Зязюн, І. Зимня, В. Кремень, Г. Меднікова, Мен-Цзі Лі Цзехіу та ін.); сучасні психологічні і педагогічні аспекти формування виконавсько-просвітницьких умінь (Г. Буш, Е. Гуревич, Л. Дись, Л. Казанцева, В. Сухомлинський та ін.); теорії та методики мистецької освіти (Е. Абдуллін, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Хижна, В. Шульгіна, О. Щолокова, а також Би Сучжи, Ге Де Юуй, Гао Цонжен, Лін Чженьган, Лю Цинган, Чжао Сяошень, Ши Цзюнь-бо та ін.); теорії та методики інструментальної підготовки студентів (В. Давидов, Е. Гуренко, Є. Ліберман, Н. Мозгальова, В. Москаленко, В. Шульгіна та ін.).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* здійснено змістовний і технологічний аналіз методологічних підходів гуманітарних наук, що дозволило конкретизувати зміст і структуру цього феномена та розробити модель виконавсько-просвітницької діяльності майбутніх учителів музики;

- *уточнено* сутність поняття «виконавсько-просвітницькі уміння»;

- *визначено* педагогічні умови формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх учителів музики та обґрунтовано можливості їх впровадження у процес педагогічних університетів України та Китаю;

- *удосконалено* комплекс методів і прийомів формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх учителів музики в умовах фортепіанного навчання;

- *подальшого розвитку* набули питання цільової спрямованості просвітницької діяльності майбутніх учителів музики, збагачення їх музичного тезаурусу та активізації творчої самостійності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці й апробації методики поетапного формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів у процесі фортепіанного навчання; можливості використовувати матеріали дослідження у педагогічних університетах України і Китаю з урахуванням національних та ментальних особливостей. Викладені у дослідженні методичні положення поглиблюють сучасне розуміння теорії і практики фахової підготовки майбутніх учителів музики і можуть використовуватися для оновлення та коригування змісту таких навчальних предметів: «Музичний інструмент» (фортепіано) і «Концертмейстерський клас», а також для створення навчально-методичних посібників і методичних рекомендацій з метою удосконалення виконавсько-просвітницької діяльності студентів у процесі фортепіанного навчання.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення, навчально-методичні матеріали та рекомендації щодо формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів оприлюднені автором у формі доповідей та повідомлень на *Міжнародних* науково-практичних конференціях: «Концептуальні проблеми модернізації сучасної системи освіти на засадах формування духовно-патріотичних цінностей студентської молоді» (Вінниця - Бар 17-19 березня 2016 р.), «Мистецький освітній простір у контексті формування сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2016), «Професійна

мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (Київ, 2017), III Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2017), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2017), XV Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О. П. Рудницької (Київ, 2017); *Всеукраїнських* науково-практичних конференціях: «Музичне мистецтво і освіта: досвід та інноваційні шляхи розвитку» (Вінниця, 2017), Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя» (VI школа методичного досвіду) (Вінниця, 2017), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми підготовки сучасного вчителя» (Умань, 2016), Міжвузівській науково-практичній конференції «Підготовка вчителя нової української школи: проблеми та шляхи їх вирішення» (Хмельницький, 2017), II мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського «Мистецька освіта України: проблеми теорії і практики» (Ніжин, 2018); звітних наукових конференціях аспірантів та викладачів Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Впровадження результатів дослідження здійснено в освітній процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07 -10/1735 від 28 листопада 2018 р.); Кам'янець-Подільського Національного університету імені І. Огієнка (довідка № 103 /18 від 30.11 2018 р.); Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57-22/1559 від 11.12.2018 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображені в 12 публікаціях, 5 з яких надруковано у провідних фахових виданнях України, 2 – у міжнародних наукових виданнях (з них 1 у співавторстві).

Особистий внесок дисертанта полягає у визначенні методологічної основи формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 212 сторінок. Обсяг основного тексту – 178 сторінок. У роботі подано 15 таблиць, 11 рисунків, що разом з літературою та додатками становить 34 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, визначено мету, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано завдання роботи, розкрито теоретико-методологічні засади та подано стислу характеристику використання методів дослідження, висвітлено наукову новизну і практичну значущість дисертації, наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – *«Теоретичні засади музичного просвітництва в контексті педагогіки мистецтва»* – на основі аналізу наукової літератури визначено передумови становлення й розвитку Просвітництва як соціального і культурного феномена. Його становлення обумовлювалось появою у XVIII ст. нової ідейної філософської течії, котра була підготовлена змінами в умовах життя. Ці зміни відбувалися під впливом розвитку соціально-економічних відносин, природничо-наукового перевороту й поширення раціоналізму – віри у безмежні можливості людського розуму і водночас критики наявних на той час традиційних інститутів, звичаїв і моралі. Мислителі епохи Просвітництва наполягали на своєму праві шукати істину на розумних засадах, варто лише використати закладені в кожній людині її здібності, поширювати в суспільстві корисні знання і наукові відкриття.

У розділі охарактеризовано просвітницьку діяльність таких видатних музикантів і педагогів як Б. Асаф'єв, В. Шацька, Д. Кабалевський і В. Сухомлинський, а також видатних композиторів (М. Глієра, Ю. Шапоріна, С. Прокоф'єва), виконавців-інструменталістів і диригентів (Д. Благого, Л. Бернстайна, В. Горностаєвої, Г. Рождественського, Л. Оборіна, А. Скавронського, Я. Флієра), завдяки яким з'явилася нова форма спілкування музики зі слухачем – «бесіди біля рояля».

Проаналізовано зміст і форми просвітницької діяльності, показано місце та роль музичного просвітництва в духовному й культурно-освітньому розвитку суспільства ХХ століття. Доведено, що видатні митці вважали своєю шляхетною справою донесення високого мистецтва до народу. Внаслідок просвітницької діяльності митців у різних сферах культури та мистецтва людство отримало принципово нові підходи до розуміння філософських, етичних та естетичних проблем просвітництва, які не втратили актуальності до нашого часу.

На основі аналізу праць відомих музикантів-педагогів з'ясовано, що просвітницька діяльність вчителя є досить специфічною за своїм змістом, формам та умовам її проведення. Їй властиві всі основні соціальні функції мистецтва (аксіологічна, художньо-естетична, гедоністична, комунікативна, пізнавально-евристична), реалізація яких забезпечує всебічний прояв його виховних можливостей, а «висвітлювання» гуманістичного потенціалу мистецтва стає перспективним напрямком такої просвітницької діяльності. У контексті вищої музично-педагогічної освіти в дисертації виділено ряд професійних функцій, які притаманні просвітницькій діяльності сучасного музиканта: пізнавально-рефлексивна, творчо-відтворююча, організаторська, комунікативно-емоційна.

Аналіз просвітницької діяльності дозволив визначити зміст поняття *«просвітницькі уміння майбутнього педагога-музиканта»* як дидактично доцільні способи дій, котрі передбачають оволодіння музичним матеріалом на виконавському і вербальному рівнях з можливістю його використання у музично-просвітницькій діяльності.

У другому розділі – *«Методико-технологічні основи підготовки педагога-музиканта до виконавсько-просвітницької роботи»* – визначаються

принципи і педагогічні умови формування зазначеного феномена з точки зору феноменологічного, синергетичного, аксіологічного, особистісно-орієнтованого і тезаурусного підходів, а також розкривається зміст структурних компонентів виконавсько-просвітницьких умінь, методи і етапи проведення дослідно-експериментальної роботи.

До педагогічних принципів, на які доцільно спиратися у формуванні виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх педагогів-музикантів, віднесено: принцип *багатогранного естетико-мистецького тезаурусу* (підкреслює необхідність постійно збільшувати мови мистецтва); принцип *поєднання образного осмислення з комунікативними уміннями* (дозволяє створити діалог між суб'єктами музично-педагогічного процесу – викладачами і студентами, а також суб'єктами і об'єктом даного процесу, тобто мистецтвом); принцип *розуміння авторської концепції* (передбачає вивчення, сприймання та виконання музичних творів з вдумливим урахуванням авторського задуму. Його використання обумовлюється тим, що авторський текст складається не тільки з нот, а й авторських ремарок, в яких надається значення темпу, характеру звучання, динаміки, фразування, педалізації, штрихів); принцип *діалогізації* (зумовлений необхідністю двобічного обміну інформацією у вигляді запитань і відповідей на ці запитання, інноваційною природою педагогічної діяльності); принцип *ситуативності* (визначається інноваційною природою педагогічної діяльності, в якій педагог часом вимушений діяти не в стандартних ситуаціях, а в умовах конкретного випадку).

Спираючись на результати теоретичного осмислення просвітницької діяльності видатними музикантами-педагогами і багатозначущість даного феномена, було розроблено структуру виконавсько-просвітницької підготовки майбутніх педагогів-музикантів, яка складається з музично-когнітивного, мисленнєво-операційного, комунікативно-емоційного та інтерпретаційно-компетентнісного компонентів. *Музично-когнітивний компонент* передбачає сформованість умінь самостійно поповнювати свої знання з різних галузей мистецтва, пристосовувати їх до просвітницької діяльності, а також порівнювати, співставляти та класифікувати художні явища мистецтва залежно від стилів і жанрів. *Мисленнєво – операційний компонент* враховує, що основу музичної діяльності складають процеси формування художніх образів і оперування ними. Сутність *комунікативно-емоційного компоненту* полягає в обміні думками і почуттями між суб'єктами спілкування, здатності одного із суб'єктів спілкування знаходити певний «емоційний тонус» для процесу взаємодії. Саме він стає своєрідним фокусом, у якому поєднуються комунікативно-інформаційні та перцептивно-емоційні особливості діяльності. *Інтерпретаційно-компетентнісний* компонент виконавсько-просвітницької підготовки зумовлений тим, що активізація мисленнєвої, пізнавальної діяльності студентів передбачає поєднання як старих, так і нових знань. У результаті використання їх елементів та перегрупування активізується не тільки інтелектуальна сфера особистості, а й відбувається її комплексний розвиток, який проявляється у виконавській інтерпретації.

Визначаючи педагогічні умови для удосконалення виконавсько-просвітницької підготовки майбутніх педагогів-музикантів, ми враховували, що їх ефективність буде визначатися як зовнішніми факторами – спрямованістю навчального процесу на відповідну діяльність, різноманітністю просвітницьких завдань, створенням сприятливої атмосфери педагогічного спілкування на заняттях з музичного інструменту тощо, так і внутрішніми, суто суб'єктивними факторами, які залежать від комунікативних якостей студентів, їх фахового і життєвого досвіду, творчого мислення. З урахуванням цих факторів були виділені наступні педагогічні умови: *мобілізація виконавського ресурсу студентів на просвітницьку діяльність* (спрямованість на самостійне осягнення музичних творів та їх художнє осягнення в контексті професійної діяльності); *спонукання до рефлексії просвітницької діяльності з орієнтацією на можливості творчого самовираження* (формування потреби в рефлексивному самопізнанні й самооцінці власного виконавського досвіду з метою подальшого його збагачення для просвітницької діяльності); *використання евристичних методів навчання і різноманітних форм музично-просвітницької роботи* як засобу творчого саморозвитку і самореалізації майбутніх педагогів-музикантів.

Таким чином, в системі музично-педагогічної освіти просвітницька діяльність студентів набула універсального характеру. В ній поєдналися інформаційна, освітня, дослідницька і праксеологічна функції. Вони дозволили організувати фахове навчання майбутніх педагогів-музикантів таким чином, щоб пролонговане формування їх досвіду в галузі просвітницької діяльності стало каталізатором якості освіти у вищому навчальному закладі.

Розроблено організаційно-методичну модель (рис. 1), яка розкриває особливості формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів у процесі фортепіанного навчання і включає мету, завдання, принципи, педагогічні умови, структурні компоненти, форми і методи навчання.

У **третьому розділі** – *«Дослідно-експериментальна робота з підготовки вчителя музики до виконавсько-просвітницької діяльності»* – обґрунтовано критерії та показники, за допомогою яких визначалися рівні підготовки педагога-музиканта до виконавсько-просвітницької діяльності в процесі фортепіанного навчання; представлено результати формувального експерименту, проведеного згідно розробленої автором методики.

Метою першого етапу дослідно-експериментальної роботи була оцінка ефективності шляхів і засобів формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю. Діагностування стану їх сформованості передбачало урахування таких позицій: сутність виконавсько-просвітницьких умінь та рівень їх розвиненості у студентів; характер індивідуальних уподобань респондентів у галузі фортепіанного мистецтва; дієвість прояву виконавсько-просвітницьких умінь, а також ініціативність та адекватність самооцінки студентів у виконавській та просвітницькій діяльності.

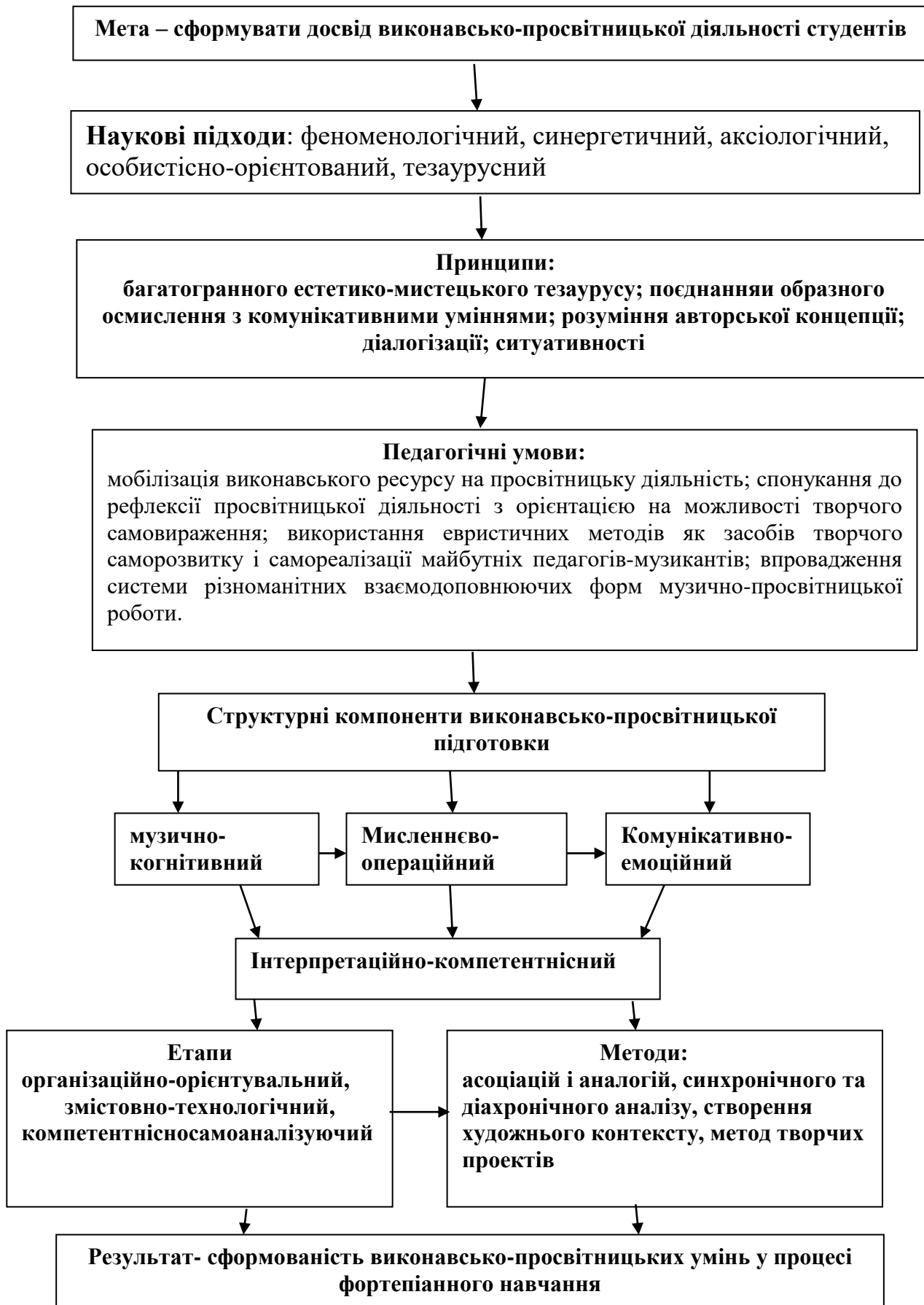

Рис. 1. Організаційно-методична модель виконавсько-просвітницької підготовки педагога-музиканта

Для діагностики досліджуваного явища було використано методи опитування, анкетування, тестування, самоаналізу, педагогічних спостережень, дослідницьких бесід, експертної оцінки, аналіз навчальних планів і програм навчальних дисциплін, а також виконавсько-просвітницької діяльності студентів.

Проведення констатувальної частини дослідження підпорядковувалося принципам науковості, активізації аналітичної діяльності студентів, інформаційності та культуровідповідності. Спираючись на їх положення, у дослідженні були виділені критерії сформованості виконавсько-просвітницьких умінь, які відповідають їх структурним компонентам: музично-когнітивному, мисленнєво-операційному, комунікативно-емоційному та інтерпретаційно-компетентнісному.

Перша група критеріїв з'ясовує ступінь обізнаності в галузі музичного мистецтва; захопленості при ознайомленні з новим музичним матеріалом; здатності до аналізу та адекватного художньо-педагогічного оцінювання музичних явищ. Ця група критеріїв включає показники, що виявляють здатність: емоційно захоплено відчувати мистецькі твори, виокремлювати головне від другорядного в процесі аналізу та оцінки мистецьких творів, аналізувати і систематизувати наукові та мистецькі факти, узагальнювати набуті і нові музично-теоретичні знання, добирати аргументи, доказово відстоювати власну наукову позицію, проявляти обізнаність у стилях і жанрах інструментальної музики, робити висновки та узагальнення в процесі опрацювання наукової літератури.

Друга група критеріїв визначає ступінь музичного мислення студентів; ступінь оволодіння виконавськими вміннями і навичками; здатність застосовувати отримані знання в нових ситуаціях. Ця група критеріїв включає показники, які виявляють можливість емоційно відчувати мистецькі твори, аналізувати і систематизувати наукові та мистецькі факти, узагальнювати набуті музично-теоретичні знання і надавати їм власної інтерпретації, добираючи переконливі аргументи.

Третя група критеріїв розкриває рівень емоційно-чуттєвої сфери студентів в умовах музично-виконавській діяльності; здатність передавати образні уявлення у виконавській діяльності, вміння вербально висловлювати свої думки. Показниками цієї групи виступали: міра розвиненості емоційно-чуттєвої сфери; адекватність емоційно-естетичного відгуку на зміст музичного твору, здатність передавати образні уявлення у виконавській і вербальній діяльності.

Четверта група критеріїв характеризує міру активності студентів у процесі пошукової навчальної діяльності; ступінь компетентності в галузі музичного мистецтва; міру оволодіння виконавським ресурсом в процесі музичного навчання; здатність досягнути й виразити власне ставлення до музичного твору та втілити його під час сценічного виступу; рівень ставлення до виконавської діяльності як до акту комунікації. Основними показниками цієї групи критеріїв виступають: вияв творчого ставлення до відбору художніх засобів виразності під час створення виконавської і вербальної інтерпретації; спроможність активізувати в просвітницькій діяльності свій виконавський та

артистичний досвід; здатність до самоконтролю та самоаналізу результатів власної виконавсько-просвітницької діяльності.

Згідно отриманих даних констатувального експерименту було визначено суттєві ознаки низького, середнього та високого рівнів сформованості виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх педагогів-музикантів.

Низький рівень характеризує студентів, які не розуміють сутність і зміст виконавсько-просвітницьких умінь та їх значення для майбутньої педагогічної діяльності. Він виявляється у нездатності здобувати і систематизувати музичні факти і характеризувати їх за відповідними стильовими та жанровими ознаками. Такі студенти не вміють виокремлювати головне від другорядного в процесі аналізу та оцінки мистецьких творів, не можуть доказово відстоювати власну наукову позицію; вони не здатні емоційно відчувати мистецькі твори.

Середній рівень притаманний студентам, які розуміють важливість і необхідність розвитку власних виконавсько-просвітницьких умінь, але не докладають достатньо вольових зусиль і бажання їх формувати у своїй навчальній діяльності. Вони можуть ретельно працювати над своїм виконавським репертуаром, творчо ставляться до відбору засобів виразності, але в процесі створення виконавської інтерпретації задовольняються будь-якими виражальними засобами і прийомами, не замислюючись над отриманими результатами та їх відповідності художньому задуму автора. Студенти цього рівня намагаються використовувати свій виконавський досвід у просвітницькій діяльності, але не спроможні яскраво і невимушено провести бесіду з учнями, тому негативно ставляться до результатів власної виконавсько-просвітницької діяльності.

Високий рівень притаманний студентам, у яких сформованість виконавсько-просвітницьких умінь виявляється в здатності набувати, систематизувати та узагальнювати мистецькі факти і музично-теоретичні знання. Вони проявляють обізнаність у стилях і жанрах музичного мистецтва, здатні створювати творчі проекти для проведення різних форм просвітницької діяльності. Такі студенти вміють опрацьовувати цікавий музичний репертуар, підбирати до нього необхідну методичну літературу. У виконавській діяльності вони використовують свій артистичний досвід, натхненно та емоційно розкриваючи музичні образи, намагаючись знаходити відповідні вербальні засоби виразності. Під час проведення різних виховних заходів вони здатні до самоконтролю та самоаналізу результатів власної виконавсько-просвітницької діяльності.

Проведене діагностування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх педагогів-музикантів засвідчило перевагу середнього та низького рівнів сформованості означеного феномена. Але на підставі аналізу отриманих даних було відзначено, що студенти мають потенційні можливості для набуття високого рівня виконавсько-просвітницьких умінь. Така тенденція дозволила застосувати авторську методику з формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів у процесі фортепіанного навчання.

Впровадження цієї методики на формувальному етапі дослідження здійснювалося у три етапи (організаційно-орієнтувальний, змістовно-

технологічний та компетентісно-самоаналізуючий), кожен з яких мав свою мету, завдання і власну структуру. Етапи було сплановано таким чином, щоб на них відбувалося поступове формування всіх компонентів виконавсько-просвітницьких умінь студентів з урахуванням безперервного процесу саморозвитку, самовиховання і самовдосконалення.

Метою першого (*організаційно-орієнтувального*) етапу було зацікавлення студентів виконавсько-просвітницькою діяльністю як необхідної частини їх професійної діяльності. При цьому ми спиралися на ідеї феноменологічного і тезаурусного підходів, оскільки вони становлять основні стратегічні напрямки сучасної музично-педагогічної освіти, а також передбачали надання максимуму мистецької інформації, забезпечення комфортного художнього спілкування й комунікативного розуміння. Цей етап спрямовувався на вирішення наступних завдань: визначення виконавських проблем у фортепіанному розвитку студентів; формування музично-теоретичних і психолого-педагогічних знань для оволодіння виконавсько-просвітницькими вміннями; активізація аналітично-операційної діяльності; розвиток комунікативно-емоційної сфери студентів. Підвищенню ефективності запропонованих завдань сприяло застосування таких педагогічних умов: спонукання до рефлексії виконавсько-просвітницької діяльності з орієнтацією на індивідуальні можливості творчого самовираження студентів; цілеспрямоване використання евристичних методів навчання. Завдяки цим умовам відбувалося поступове усвідомлення студентами професійної значущості виконавсько-просвітницької діяльності та важливості удосконалювати свої знання та вміння. На даному етапі ефективними методами і прийомами педагогічної роботи були: метод осмислення власних художньо-естетичних вражень, методи порівняння, контрасту і аналогій, частково-пошуковий метод (для накопичення мистецької інформації), метод цілісного аналізу музичних творів, прийоми тренінгу оволодіння «живим» словом.

Домінантою другого (*змістовно-технологічного*) етапу стало поглиблене збагачення студентів знаннями в різних видах мистецтва, обговорення особливостей просвітницької діяльності з учнями різних вікових категорій, розвиток умінь здійснювати художньо-педагогічний аналіз музичних творів, а також постійна робота над удосконаленням власних виконавських навичок. Реалізація цих завдань ґрунтувалася на принципах поваги до авторської концепції, комфортного художнього спілкування і комунікативного розуміння, а також діалогізації, які органічно впливають з тезаурусного, аксіологічного та системно-структурованого підходів і сприяють усвідомленню педагогічної сутності та готовності до виконавсько-просвітницької діяльності. Організація змістовно-технологічного етапу відбувалася з урахуванням таких педагогічних умов: використання евристичних методів навчання як засобу творчого саморозвитку і самореалізації майбутніх педагогів-музикантів; впровадження різноманітних форм музично-просвітницької роботи. Експериментальна робота на даному етапі спрямовувалася на конкретизацію семантики музичної мови, перетворення її в реальне звучання; налагодження контакту з аудиторією; підготовку усного виступу, його озвучення і сценічне виконання. Для цього зі

студентами проводилися бесіди-полілоги такого спрямування: музично-просвітницька діяльність як форма художньо-естетичного виховання учнівської молоді; форми виконавсько-просвітницької діяльності; композиція виконавсько-просвітницького заходу.

Працюючи над різними творчими проектами, студенти використовувати методи асоціацій і аналогій, порівняння та співставлення, синхронічного та діахронічного аналізу творів мистецтва, які спрямовувалися на поглиблення їх музично-теоретичних знань в галузі музично-виконавської діяльності. При цьому значна увага приділялася формуванню комунікативних умінь студентів, зокрема яскравості вербальних характеристик художніх образів у представлених творах, виразності висловлювань та їх емоційності, що є важливою передумовою виконавсько-просвітницької діяльності. Виконання таких завдань активізувало емоційно-чуттєву сферу студентів, сприяло формуванню умінь систематизувати та узагальнювати набуті знання, розвивало увагу до художніх деталей та розуміння їх виразних функцій.

Третій (*компетентнісно-самоаналізуючий*) етап мав на меті оволодіння студентами способами самостійної творчої діяльності, тобто передбачав використання інтерпретаційної техніки у власній виконавській діяльності відповідно до виконавського задуму. Згідно поставленої мети було визначено такі основні завдання: продовжити збагачення мистецького тезаурусу студентів; активізувати їх здатність до творчого самовираження в різних формах виконавсько-просвітницької діяльності. Реалізація поставлених завдань забезпечувалася такими педагогічними умовами: спонукання до рефлексії просвітницької діяльності з орієнтацією на можливості творчого самовираження; використання методу проектування як засобу творчого саморозвитку і самореалізації майбутніх вчителів музики; впровадження різноманітних форм музично-просвітницької роботи.

Грунтуючись на визначених наукових підходах, цей етап набув особливого значення, оскільки характеризував результативність та ефективність запропонованої методики. На ньому використовувалися як загально дидактичні методи (обговорення, пояснення, коментування, аналітичне спостереження) та евристичні (метод творчих проектів, метод асоціацій і порівнянь, метод створення художнього контексту, метод синхронічного та діахронічного аналізу). Враховуючи, що особливістю евристичної діяльності є цілеспрямований розвиток таких якостей як розуміння, систематизування, планування й прогнозування, навчальні задачі передбачали узгодження різних частин у проектах, їх переосмислення або систематизації.

Варто зазначити, що в межах цього етапу роль викладача все більше набувала консультативного характеру і, в основному, обмежувалася порадами і уточненнями конкретних ситуацій. Вагомим значенням в цій роботі надавалося власному психологічному стану студента: його впевненості в собі, ступеню хвилювання, здатності зосереджуватися й концентруватися, вмінні володіти своєю волею та емоціями.

Остаточне діагностування всіх компонентів виконавсько-просвітницьких умінь студентів показало, що в результаті цілеспрямованого впровадження

нашої методики було отримано значне підвищення рівнів їх сформованості у студентів експериментальної групи.

Результати дослідно-експериментальної роботи показали наступне: якщо на початку формування експерименту співвідношення студентів за відповідними рівнями приблизно збігалися, то наприкінці експериментальної роботи результати стали зовсім іншими. У відсотковому відношенні кількість студентів експериментальної групи, у яких виконавсько-просвітницькі уміння відповідають визначеним критеріям і показникам високого рівня, значно зросла (4,5 % – на початку експерименту проти 56,2 % – наприкінці); в той же час збільшилась кількість студентів, віднесених до середнього рівня (від 12,9% до 24,5 %); кількість студентів з низьким рівнем помітно скоротилася (відповідно 82,6% проти 19,3%).

У контрольній групі отримані результати були виражені не так яскраво. Зокрема, високому рівню виконавсько-просвітницьких умінь відповідало на початку експерименту 5,4 % студентів, а наприкінці – 12,9%; середній рівень збільшився від 14,6% до 28,6%; низький рівень зменшився від 80,0 % до 58,5 %.

Зіставлення даних, отриманих до початку і після закінчення експериментальної роботи в експериментальній і контрольній групах представлено на рис. 2.

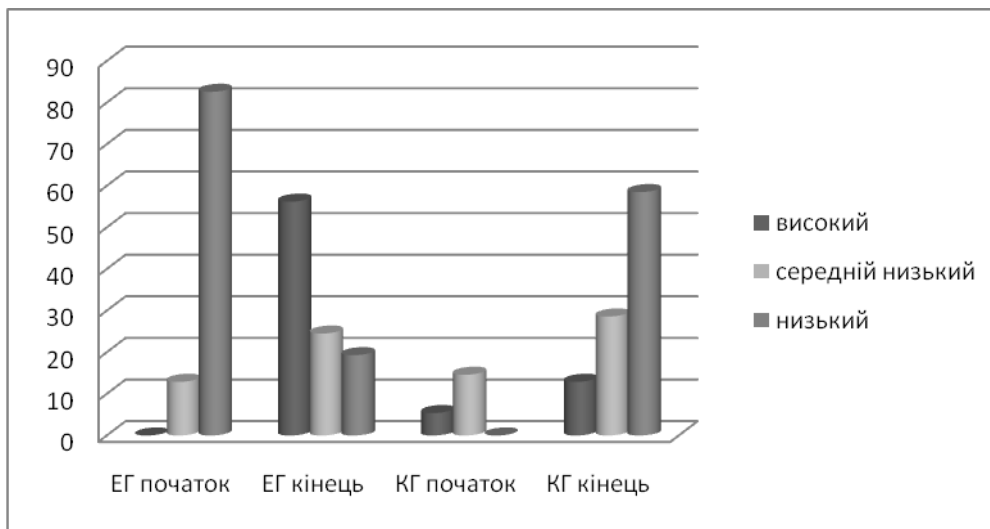

Рис. 2. Динаміка формування виконавсько-просвітницьких умінь в експериментальній і контрольній групах

Отже, отримані результати підтвердили ефективність запропонованої методики формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів у процесі фортепіанної підготовки, оскільки вже після першого етапу експерименту спостерігалось значне підвищення рівня музичних знань студентів, їхньої зацікавленості у просвітницькій діяльності. Це позначилося на активізації музичного мислення і виконавства, на розвитку комунікативно-емоційних якостей. Завдяки запропонованим евристичним методам навчання та створеним педагогічним умовам відбулося поступове підвищення рівнів мисленнєво-операційного і комунікативно-емоційного компонентів, а застосування

різноманітних форм музично-просвітницьких проектів спряло підвищенню рівня інтерпретаційно-компетентнісного компоненту. Отже, отримані результати свідчать про доцільність впровадження в освітній процес вищих музично-педагогічних навчальних закладів запропонованої методики формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх учителів музики.

ВИСНОВКИ

У роботі дано теоретичне узагальнення проблеми формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх учителів музики та обґрунтовано новий підхід до її вирішення шляхом розробки та впровадження у навчальний процес авторської методики в процесі фортепіанної підготовки студентів. Отримані результати дослідно-експериментальної роботи дозволили зробити такі висновки.

1. Теоретичний аналіз наукової літератури показав, що для просвітництва як феномена культурного розвитку суспільства XVIII століття, характерною рисою була безмежна віра в перетворюючу й всеперемагаючу силу людського розуму і освіти. Просвітники в різних країнах дотримувалися спільної позиції щодо визначальної ролі виховання та освіти в житті кожної особистості. Вони не тільки нещадно критикували залишки середньовічної системи виховання, але й вносили нові ідеї, нові принципи в педагогічну науку, намагаючись модернізувати, кардинально відновити зміст освіти у відповідності до соціальних змін, що відбувалися в суспільстві. Творчість багатьох діячів-просвітників об'єднує прагнення до перебудови освіти згідно з гуманістичними та демократичними ідеалами. Внаслідок діяльності філософів-просвітників, митців у різних сферах літератури та мистецтва людство отримало принципово нові підходи до розуміння філософських, етичних та естетичних проблем, які не втратили актуальності до нашого часу. Переосмислення їх думок в контексті сучасних реалій дозволили визначити основні позиції в галузі підготовки майбутніх учителів до музично-просвітницької діяльності

2. У результаті аналізу педагогічної літератури доведено, що просвітницька діяльність вчителя музики є досить специфічною за своїм змістом, формам та умовам її проведення. Для неї характерна органічна єдність процесу виконання музичних творів та вербального спілкування зі слухачською аудиторією. За цих умов великого значення набуває рівень володіння виразним словом, лекторська майстерність викладача, його вміння підготувати емоційно насичену бесіду, здатну зацікавити непрофесійного слухача. У контексті вищої музично-педагогічної освіти виділено ряд професійних функцій, які притаманні сучасному музиканту-просвітнику: пізнавально-рефлексивна, творчо-відтворювальна, організаційна, комунікативна.

3. Аналіз науково-методичних праць дозволив зробити висновок, що музично-просвітницькі вміння набуваються в результаті певних дій, сформованих шляхом багаторазового повторення. До таких умінь належать

підбір та необхідна дидактична обробка теоретичного матеріалу; досконале опрацювання музичного твору під час інструментально-виконавської діяльності; сформовані ораторські та комунікативні уміння; оволодіння елементами менеджменту і маркетингу в музично-просвітницькій діяльності. Зміст поняття «просвітницькі уміння майбутнього педагога-музиканта» трактується як дидактично доцільні способи дій, котрі передбачають самостійне оволодіння музичним матеріалом на виконавському і вербальному рівнях з можливістю його використання в музично-просвітницькій діяльності.

4. На основі ретроспективного аналізу теоретичної та методичної літератури узагальнено і систематизовано погляди сучасних українських, європейських і китайських дослідників на виконавсько-просвітницьку підготовку майбутніх педагогів-музикантів. З урахуванням їх поглядів в основу запропонованої методики була покладена ідея виконавсько-просвітницької підготовки студентів вищих музично-педагогічних закладів на засадах феноменологічного, синергетичного, аксіологічного, особистісно-орієнтованої тезаурусного підходів. Визначено педагогічні принципи, на які доцільно спиратися у процесі фортепіанного навчання майбутнім учителям музики (принцип багатогранного естетико-мистецького тезаурусу, поєднання образного осмислення з комунікативними уміннями, розуміння авторської концепції, принципи діалогізації та ситуативності). Визначено педагогічні умови, які забезпечують ефективність виконавсько-просвітницької діяльності майбутніх педагогів-музикантів, а саме: мобілізація виконавського ресурсу студентів на просвітницьку діяльність; спонукання до рефлексії просвітницької діяльності з орієнтацією на можливості творчого самовираження; використання евристичних методів як засобів творчого саморозвитку і самореалізації майбутніх учителів музики; впровадження різноманітних форм музично-просвітницької роботи.

5. Обґрунтовано компонентну структуру виконавсько-просвітницьких умінь майбутнього вчителя музики, яка утворює єдність музично-когнітивного, мисленнєво-операційного, комунікативно-емоційного, інтерпретаційно-компетентнісного компонентів. Визначені та систематизовані методи і прийоми ефективного формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів у процесі фортепіанного навчання. Розроблено організаційно-методичну модель, яка розкриває особливості формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів у процесі фортепіанного навчання і включає мету, завдання, принципи, педагогічні умови, структурні компоненти, форми і методи навчання.

6. Розроблена та експериментально перевірена методика формування виконавсько-просвітницьких умінь студентів у процесі фортепіанного навчання. В її основу були покладені різні форми суб'єкт-суб'єктної взаємодії: спілкування-діалог, дискусія; особистісно-орієнтовані навчальні ситуації; поетапне застосування комплексу завдань. Впровадження цих засобів сприяло формуванню всіх компонентів виконавсько-просвітницьких умінь студентів.

7. На основі розроблених у дослідженні критеріїв і показників виконавсько-просвітницьких умінь встановлено позитивну динаміку їх сформованості у студентів експериментальної групи. Кількість студентів, у

яких виконавсько-просвітницькі уміння відповідали показникам високого рівня значно зросла (4,5 % –напочатку експерименту проти 56,2 % – наприкінці), в той же час збільшилась кількість студентів, віднесених до середнього рівня (від 12,9% до 24,5%), кількість студентів з низьким рівнем помітно скоротилася (відповідно 82,6% проти 19,3%). Зафіксована успішна сформованість виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх вчителів музики переконливо свідчить про педагогічну доцільність та ефективність впровадження експериментальної методики.

Разом з тим, проведене дослідження не вичерпує повного розв'язання означеної проблеми. Подальшого наукового пошуку потребують питання інтерпретації фортепіанних творів у процесі фахової підготовки музикантів-педагогів України і Китаю, а також інтеграції фортепіанної і методичної підготовки, що забезпечить підвищення рівня сформованості виконавсько-просвітницьких умінь студентів мистецьких факультетів вищих педагогічних навчальних закладів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Чень Кай. Особливості виконавсько-просвітницької підготовки майбутнього вчителя музики в системі вищої педагогічної освіти // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збір. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини . [ред.кол. : Безлюдний О.І. та ін.]. – Умань : ВПЦ Візаві, – вип. 14, Умань, 2016, с. 388-395.
2. Чень Кай. Теоретичні аспекти виконавсько-просвітницької підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми. СумДПУ імені А.С.Макаренка. 2018. с. 251-260
- 3 Чень Кай. Педагогічні умови просвітницької підготовки вчителя музики / Наукові праці ЧНУ, вип.291, Миколаїв, 2017, с.135-139
4. Чень Кай. Підходи та принципи формування досвіду просвітницької діяльності педагога-музиканта/ Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Серія 14, Теорія і методика мистецької освіти, вип. 23(28). К., 2017, с. 151-157
- 5.Чень Кай. Використання творчих завдань і активних методів навчання у процесі виконавсько-просвітницької підготовки вчителя музики. Молодь і ринок. - № 3 (170) , 2019. – с. 171-176.

Статті в іноземному науковому фаховому виданні

6. Chen Kai, Shcholokova Olga. Methodological basis of the future musicians-educators' performance-educational activity. Intellectual Archive. – Toronto: Shiny Word.Corp. (Canada). 2018. (Mai/June). Vol. 7. No. 3. PP. 94-104.

7. Chen Kai. Methods for diagnosing performance-educational skills in future musicians-educators // Problems of the development of modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2018, PP 263-267.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Чень Кай. Проблема формування досвіду просвітницької діяльності магістра музичного мистецтва /Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VI школа методичного досвіду. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю). Вінниця, 2016, с. 71-75.
9. Чень Кай. Генеза становлення теорії та практики просвітництва в музично-педагогічній освіті / Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, вип. 52. Вінниця, 2017, с. 200-204.
10. Чень Кай. Методологічна сутність музично-просвітницької підготовки педагога-музиканта. / Підготовка фахівців соціономічних професій в умовах сучасного соціокультурного простору. Вип. 5. – Вінниця, 2017, с. 241-244.
11. Характеристика музично-просвітницької діяльності магістра музичного мистецтва / Педагогіка музичного мистецтва та хореографії у контексті інтеграціоналізації професійної освіти. Матеріали міжнародн. Науково-практичн. конференції, Мелітополь, 2016. – 154-156.
12. Застосування творчих проектів у виконавсько-просвітницькій діяльності педагога-музиканта/Актуальні проблеми музичної освіти та виховання. Зб. наук. праць. – Вінниця, 2018. – 218-221 с.

АНОТАЦІЇ

Чень Кай. Методика виконавсько-просвітницької підготовки майбутніх учителів музики в університетах України і Китаю. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2019.

Дисертацію присвячено проблемі формування виконавсько-просвітницьких умінь майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанного навчання. Представлено музично-педагогічну модель просвітницької діяльності студентів у контексті їх адаптованості до сучасних соціокультурних змін через посилення творчої складової у всіх видах виконавської підготовки. Крізь призму феноменологічного, синергетичного, аксіологічного, особистісно-орієнтованого і тезаурусного підходів визначено структуру виконавсько-просвітницьких умінь, яка складеться з музично-когнітивного, мисленнево-операційного, комунікативно-операційного, інтерпретаційно-компетентнісного компонентів, та методики їх формування в процесі фортепіанного навчання.

Відповідно готовність студентів до музично-просвітницької діяльності характеризується наявністю стійкого позитивного емоційно-ціннісного ставлення до музичного просвітництва; володінням системою спеціальних

знань в галузі історії та теорії музики у межах світового мистецтва, вмінням застосовувати ці знання в музично-просвітницькій діяльності; застосуванням арсеналу професійних умінь, пов'язаних з практичним здійсненням музично-просвітницької діяльності (музично-виконавська майстерність, артистизм, образна, змістовна мова, комунікативні уміння і навички, емоційна переконливість тощо); сформованістю і вільним володінням системою методичних умінь, необхідних для планування і організації музично-просвітницької діяльності, наявністю організаційних здібностей.

Ключові слова: виконавсько-просвітницькі уміння, творчий потенціал, майбутній учитель музики, творче самовираження, виконавсько-просвітницька діяльність, виконавські та вербальні навички, музична культура

Чень Кай. Методика исполнительно-просветительской подготовки будущих учителей музыки в университетах Украины и Китая. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика музыкального обучения. - Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2019.

Диссертация посвящена проблеме формирования исполнительско-просветительских умений будущих педагогов-музыкантов в процессе фортепианного обучения. Представлена музыкально-педагогическая модель просветительской деятельности студентов в контексте ее адаптированности к современным социокультурным изменениям благодаря усилению творческой составляющей во всех видах исполнительской подготовки.

Готовность студентов к музыкально-просветительской деятельности характеризуется устойчивым положительным эмоционально-ценностным отношением к музыкальному просветительству; владением системой специальных знаний в области истории и теории музыки, возможностью использовать эти знания в разнообразных условиях; владением арсеналом профессиональных умений, связанных с практическим осуществлением музыкально-просветительской деятельности (музыкально-исполнительское мастерство, артистизм, образная, содержательная речь, коммуникативные навыки, эмоциональная убедительность и т.п.); сформированностью и свободным применением системы методических умений, необходимых для планирования и организации музыкально-просветительской деятельности, наличием организационных способностей.

Сквозь призму феноменологического, синергетического, аксиологического, личностно-ориентированного и тезаурусного подходов определена структура исполнительско-просветительских умений, которая состоит из музыкально-когнитивного, мыслительно-операционного, коммуникативно-операционного, интерпретационно-компетентностного компонентов и методики их формирования в процессе фортепианного обучения. В работе также представлены педагогические принципы, выработанные на основе обобщения просветительского опыта выдающихся музыкантов-педагогов. Разработаны педагогические условия и группы методов,

формирующих исполнительско-просветительские умения будущих педагогов-музыкантов.

Ключевые слова: исполнительно-просветительские умения, творческий потенциал, будущий учитель музыки, творческое самовыражение, исполнительно-просветительская деятельность, исполнительские и вербальные навыки, музыкальная культура

Chen Kai. Methods of executive education of future music teacher in the universities of Ukraine and China. - Manuscript.

Thesis for a candidate of pedagogical sciences degree in specialty 13.00.02 – theory and methodology of music education. – National Pedagogical University named after M. P. Dragomanova, Kiev, 2019.

The thesis devoted to the problem of the formation of performing and education skills of future teachers-musicians in the process of piano teaching. The musical and pedagogical projection of the educational activities of students in the context of adaptation to modern socio-cultural changes through strengthening the creative component in all types of performing training is presented.

The readiness of students for musical education is characterized by a stable positive emotional value attitude to musical enlightenment; possession of a system of special knowledge in the field of history and the theory of music, the ability to use this knowledge in a variety of conditions; possession of an arsenal of professional skills related to the practical implementation of musical and educational activities (musical performance skills, artistry, imaginative, meaningful speech, communication skills, emotional persuasion, etc.); formation and free use of the system of methodological skills necessary for the planning and organization of musical and educational activities, the presence of organizational skills.

The musical and pedagogical projection of the educational activities of students in the context of adaptation to modern socio-cultural changes and strengthening the creative component in all types of performing training is presented. Through the prism of phenomenological, synergistic, axiological, personality-oriented and thesaurus approaches, the structure of performing and educational skills is defined, which consists of musical-cognitive, mental-operational, communicative-operational, interpretative-competence components and methods of their formation in the process of piano learning. The methodology also presents pedagogical principles developed on the basis of a generalization of the educational experience of outstanding musicians and teachers. Developed pedagogical conditions and groups of methods that form the performance and educational skills of future teachers and musicians.

Keywords: executive and educational skills, creative potential, future music teacher, creative expression, executive and educational activities, performing and verbal skills, musical culture.